

ΑΡ. 3704ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡ. 200**Αριθμός 2337**

**Ο ΠΕΡΙ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΝΟΜΟΣ
(ΝΟΜΟΙ 30(I) ΚΑΙ 122(I) ΤΟΥ 2001, 139(I) ΤΟΥ 2002
ΚΑΙ 10(I) ΤΟΥ 2003)**

Απόφαση δυνάμει του άρθρου 21

Ο Έφορος Δημοσίων Ενισχύσεων, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχονται δυνάμει του άρθρου 21 των περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμων, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

Τίτλος: Ανάπτυξη της Κυπριακής οικοτεχνίας/χειροτεχνίας.

1. Διαδικασία:

Στις 11 Οκτωβρίου 2001 κοινοποιήθηκε από το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, ως Αρμόδια Αρχή, στον Έφορο Δημοσίων Ενισχύσεων ατομικό μέτρο το οποίο φέρει τον τίτλο «Ανάπτυξη της Κυπριακής οικοτεχνίας/χειροτεχνίας». Η κοινοποίηση έγινε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 των περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμων (εφεξής καλούμενων ως ο «Νόμιος») και του περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Διαδικασία Κοινοποίησης) Διατάγματος του 2001. Η χορήγηση του συγκεκριμένου ατομικού μέτρου είχε αρχίσει κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του Νόμου και πρόκειται να συνεχιστεί για διάστημα μεγαλύτερο των δύο χρόνων. Ως εκ τούτου, το κοινοποιηθέν ατομικό μέτρο συνιστά, με βάση το άρθρο 21, υφιστάμενο μέτρο, το οποίο κοινοποιείται στον Έφορο.

2. Περιγραφή του κοινοποιηθέντος ατομικού μέτρου:

- (α) Αρμόδια Αρχή υπεύθυνη για την εφαρμογή του κοινοποιηθέντος μέτρου είναι το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.
- (β) Ο στόχος του κοινοποιηθέντος μέτρου είναι η διατήρηση και προβολή της πολιτιστικής μιας κληρονομιάς και η ανάπτυξη του τομέα της Κυπριακής οικοτεχνίας/χειροτεχνίας. Ο τομέας της οικοτεχνίας/χειροτεχνίας, ο οποίος συνδέεται με τις πολιτιστικές παραδόσεις, αποτελεί ένα ιδιαίτερο τομέα επιχειρηματικής δράσης στον ευρύτερο τομέα της μεταποίησης, που ασκείται από μικρές κυρίως μονάδες και ατομικές-οικογενειακές επιχειρήσεις.

- (γ) Το μέτρο χορηγείται με τη μορφή επιχορηγησης.
- (δ) Δικαιούχος του κοινοποιηθέντος μέτρου είναι η Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας (εφεξής καλούμενη ως η «Υπηρεσία»). Βασικός στόχος της Υπηρεσίας, η οποία συστάθηκε το 1977, είναι να εφαρμόζει την κυβερνητική πολιτική αναφορικά με τη διατήρηση, συντήρηση, αναβίωση και ανάπτυξη της παραδοσιακής λαϊκής τέχνης. Επιπλέον, εκτός από τη διατήρηση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, της λαϊκής τέχνης και του χειροτεχνικού πολιτισμού, κύριος στόχος της Υπηρεσίας είναι η ανάπτυξη του γενικότερου τομέα της χειροτεχνίας στην Κύπρο. Επισημαίνεται ότι η παραγωγική και εμπιστοσύνη δεν αποτελούν αυτοσκοπό της Υπηρεσίας αλλά είναι ένα πρακτικό μέτρο που συμβάλλει δυναμικά στη γενικότερη ανάπτυξη του τομέα της οικοτεχνίας/χειροτεχνίας και ιδιαίτερα στην έμμεση επιβολή πολιτικών και αισθητικών επιπέδων στα χειροτεχνήματα ως σύνολο. Η Υπηρεσία δραστηριοποιείται στους ακόλουθους τομείς χειροτεχνίας: κεντητική, υφαντική, ενδυματολογία, ξυλοτεχνία, μεταλλοτεχνία, κεραμική, γενική χειροτεχνία/καλαθοπλεκτική και δερματοτεχνία.

Ο ρόλος της Υπηρεσίας ως του βασικού οργάνου μέσω του οποίου το κράτος προωθεί την ανάπτυξη του τομέα της χειροτεχνίας γίνεται ακόμη πιο καθοριστικός εάν ληφθεί υπόψη το πολύ μικρό μέγεθος των μονάδων χειροτεχνίας και, επομένως, η έλλειψη των μέσων για την ορθή και αποτελεσματική εμπορία τους και η σημασία τους για τη διατήρηση του βιοτικού επιπέδου στην ύπαιθρο.

Σημειώνεται σχετικά ότι η Αρμόδια Αρχή είχε αναθέσει στην Κυπριακή Τεάπεζα Αναπτύξεις (σε συνεργασία με τον Ιταλικό οίκο συμβιούλων CAST) την ετοιμασία Σχεδίου Δράσης με στόχο την υιοθέτηση μέτρων για την ανάκαμψη και ανάπτυξη του τομέα. Το Σχέδιο Δράσης, το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 8/1/1993 (Απόφαση με αρ. 47.144), αποσκοπεί στο να καταστήσει την Υπηρεσία ένα αποτελεσματικό όργανο υποστήριξης των χειροτεχνών στην προσάθειά τους για κατασκευή, προσώπιση και

εμπορία των κατάλληλων προϊόντων. Ειδικότερα, το Σχέδιο Δράσης έχει ως κύριους άξονες:

- (i) Την παροχή βοήθειας στους χειροτέχνες για να καταστούν πιο ευαίσθητοι στις ανάγκες της αγοράς, με τη δημιουργία νέας σειράς προϊόντων που να χρησιμοποιούν στοιχεία από την κυπριακή παραδοση και ιστορία, και
- (ii) την παροχή βοήθειας στους χειροτέχνες για αύξηση της παραγωγικής τους δυνατότητας μέσω της περιορισμένης χρησιμοποίησης εξοπλισμού στα στάδια εκείνα της παραγωγής στα οποία η χρησιμοποίηση των χεριών δεν προσθέτει ιδιαίτερη αξία στο προϊόν.

Σύμφωνα με την Αρμόδια Αρχή, η Υπηρεσία συντείνει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του τόπου. Για παραδειγμα, με τις δραστηριότητές της βοηθά στην εκπαίδευση και οργάνωση ατόμων που είντε απασχολούνται πάνω σε μερική βάση είτε λόγω ηλικίας και μόρφωσης δεν είναι σε θέση να απασχοληθούν παραγωγικά σε άλλους τομείς της οικονομίας. Συνεπώς, οι δραστηριότητες της Υπηρεσίας συνεισφέρουν σημαντικά στη χρησιμοποίηση αδρανών ανθρώπινων πόρων και στη συμπλήρωση του εισοδήματος των αγροτών, ιδιαίτερα κατά τις περιόδους του χρόνου που οι αγροτικές δραστηριότητες βρίσκονται σε ύφεση.

Για την επίτευξη των πιο πάνω στόχων, η Υπηρεσία καταρτίζει και εφαρμόζει τα ακόλουθα προγράμματα και δραστηριότητες:

- (1) Έρευνες, μελέτες, αποτύπωση και τεκμηρίωση θεμάτων που αφορούν την παραδοσιακή οικοτεχνία/χειροτεχνία.

Πραγματοποιούνται επισκέψεις λειτουργών σε αγροτικές περιοχές, συνοικισμούς, οργανωμένα σύνολα και παραδοσιακά κέντρα χειροτεχνίας με στόχο τον εντοπισμό οικοτεχνών/βιοτεχνών για σκοπούς αποτύπωσης, τεκμηρίωσης χειροτεχνημάτων και παραδοσιακών επαγγελμάτων και τεχνοτροπιών. Επιπλέον, πραγματοποιούνται επισκέψεις σε Μουσεία Λαϊκής Τέχνης για σκοπούς καταγραφής και έρευνας με στόχο την ανάπτυξη προγραμμάτων σύγχρονης χειροτεχνίας. Το Αρχείο Τεκμηρίωσης εμπλουτίζεται με φωτογραφικό υλικό, τεχνικές και δείγματα παραδοσιακών χειροτεχνημάτων.

- (2) Προσφορά υπηρεσιών προς τους οικοτέχνες/βιοτέχνες, όπως τεχνική βοήθεια, καθοδήγηση και επιμόρφωση.

Εκδίδονται ενημερωτικά φυλλάδια, πραγματοποιούνται διαλέξεις αναφορικά με τις δραστηριότητες και λειτουργία της Υπηρεσίας και διοργανώνονται εκπαιδευτικά προγράμματα στις πόλεις και στην ύπαιθρο. Οι εκπαιδεύσεις αποβλέπουν στην ορθότερη αξιοποίηση των χειροτεχνών για σκοπούς παραγωγής και στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε επαγγέλματα που τείνουν να εκλείψουν, καθώς επίσης και στην ενδούπηρεσιακή κατάρτιση με στόχο την ορθότερη αξιοποίηση του υπάρχοντος αρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού.

Συγκεκριμένα, υπάρχουν δύο είδη επιμόρφωσης:

- (i) Εκπαιδευτικά προγράμματα σε περιφερειακά εργαστήρια στη Λευκωσία, σε επαρχιακά κέντρα και στην ύπαιθρο. Τα προγράμματα αυτά είναι ανοικτά σε όλους τους ενδιαφερομένους χειροτέχνες και ευρύτερο κοινό και έχουν ως στόχο την παροχή βασικής εκπαίδευσης. Το τέλος συμμετοχής κυμαίνεται μεταξύ £80–100 για κάλυψη των γενικών εξόδων και των δαπανών για τα υλικά. Οι μισθοί των δημόσιων υπαλλήλων που αναλαμβάνουν την εκπαίδευση δε συμπεριλαμβάνονται στο τέλος συμμετοχής, όταν τα εκπαιδευτικά προγράμματα διεξάγονται κατά τις συνήθεις ώρες εργασίας των κυβερνητικών υπαλλήλων. Σε αντίθετη περίπτωση, οι μισθοί αυτοί λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό του τέλους συμμετοχής.
- (ii) επιτόπια απομική εκπαίδευση αυτοεργοδοτούμενων χειροτεχνών, η οποία αποσκοπεί στη βελτίωση των τεχνικών τους γνώσεων, ιδιαίτερα όσον αφορά την ποιότητα των προϊόντων τους και την εμπορία τους. Δεν καταβάλλεται οποιοδήποτε τέλος συμμετοχής.

- (3) Προώθηση, βελτίωση και ενθάρρυνση της παραγωγής και εμπορίας χειροτεχνημάτων, καθώς επίσης και δημιουργία νέων δειγμάτων και αύξηση της ανταγωνιστικότητας.

Πραγματοποιούνται αγορές πρώτων και βιοηθητικών υλών για σκοπούς παραγωγής και για πειραματικές εργασίες που στοχεύουν στη δημιουργία δειγμάτων σε συνεργασία με ιδιώτες χειροτέχνες και ιδιωτικά εργαστήρια με βάση τη διατήρηση των πολιτιστικών παραδόσεων του τόπου με καλλιτεχνική και αισθητική αξία. Η παραγωγή εντός εργαστηρίων είναι αποτέλεσμα της καθημερινής ζωντανής παρουσίασης στους επισκέπτες και σε αυτά παράγονται αντικείμενα τα οποία θεωρούνται αξιόλογα και δεν είναι δυνατό να παράγονται στον ιδιωτικό τομέα. Επιπλέον, πραγματοποιούνται επισκέψεις στις πόλεις και την ύπαιθρο για ανάπτυξη συνεργασίας και καθοδήγηση σε θέματα ποιοτικής, ποσοτικής και αισθητικής αναβάθμισης της παραγωγής, καθώς επίσης και για σκοπούς οργάνωσης, παρακολούθησης, έκδοσης, παραλαβής και ποιοτικού ελέγχου της παραγωγής. Ακόμη, η Υπηρεσία προμηθεύει οικοτέχνες/χειροτεχνής και ιδιωτικά εργαστήρια με πρώτες υλες για σκοπούς παραγωγής.

Η Υπηρεσία διατηρεί καταστήματα σε όλες τις πόλεις της Κύπρου. Σε αυτά πωλούνται αυθεντικά χειροτεχνήματα σε παραδοσιακές τεχνικές του νησιού. Τα καταστήματα υποχρεούνται να προσφέρουν χειροτεχνήματα από όλους τους σχετικούς τομείς της χειροτεχνίας και να παραμένουν ανοικτά

καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Στα καταστήματα πωλούνται χειροτεχνήματα ως ακολούθως:

- (i) Το 10% περίπου των χειροτεχνημάτων παράγονται από την Υπηρεσία. Πρόκειται για προϊόντα που οι ιδιώτες χειροτέχνες είτε δεν ενδιαφέρονται είτε δεν έχουν τις τεχνικές γνώσεις να παράγουν. Εντούτοις, η Υπηρεσία θεωρεί ότι αυτά πρέπει να περιλαμβάνονται στην προσφορά των κυπριακών παραδοσιακών χειροτεχνημάτων.
- (ii) Ένα μέρος των χειροτεχνημάτων παράγεται από ιδιώτες χειροτέχνες εκ μέρους της Υπηρεσίας. Η Υπηρεσία τους προμηθεύει τα υλικά και τους καταβάλλει αποζημίωση στη βάση των παραγόμενων κομματών/χειροτεχνημάτων. Επί του παρόντος δεν υπάρχει μηχανισμός καθορισμού της αποζημίωσης: η Υπηρεσία συνήθως καταβάλλει στους χειροτέχνες την αποζημίωση που αυτοί ζητούν.
- (iii) Ένα άλλο μέρος των χειροτεχνημάτων αγοράζεται από ιδιώτες χειροτέχνες. Η τιμή των χειροτεχνημάτων αυτών είναι καθορισμένη με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε αυτά να μπορούν να μεταπωληθούν με ένα επιπλέον ποσοστό που ανέρχεται στο 40% και το οποίο καλύπτει τα κόστη και ένα χαμηλό κέρδος.
- (iv) Τέλος, για ορισμένα χειροτεχνήματα, ιδιαίτερα αυτά της κεραμικής και της αργυροχοΐας, ακολουθείται το σύστημα της παρακαταθήκης.

Επιπλέον, η Υπηρεσία πωλεί χειροτεχνήματα με ποσοστό έκπτωσης 12% περίπου πάνω στις τιμές πώλησης σε κυβερνητικά τμήματα, στη Βουλή των Αντιπροσώπων, σε ημικρατικούς οργανισμούς, Δήμους και πρεσβείες, σε μουσεία και πολιτιστικά ιδρύματα, σε τράπεζες και συντεχνίες, σε σχολεία και στο πανεπιστήμιο, σε κοινωνικές οργανώσεις, καθώς επίσης και σε λιανοπωλητές. Επισημαίνεται ότι η έκπτωση που παρέχεται είναι πολύ χαμηλότερη από τη συνηθισμένη χονδρική έκπτωση.

- (4) Οργάνωση και συμμετοχή σε εκθέσεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις στην Κύπρο και το εξωτερικό, προβολή και δημοσιότητα.

Η Υπηρεσία διοργανώνει ή/και συμμετέχει σε εκθέσεις κυπριακών χειροτεχνημάτων στην Κύπρο και το εξωτερικό, συμμετέχει σε εκθέσεις στο εξωτερικό μέσω κυβερνητικών τμημάτων, συνεργάζεται με μουσεία και πολιτιστικά ιδρύματα για τη διοργάνωση εκθέσεων και συμμετέχει σε εκθέσεις και εκδηλώσεις που διοργανώνονται οργανωμένα σύνολα, πολιτιστικοί όμιλοι και κοινότητες.

Η διαφήμιση, προβολή και δημοσιότητα εξυπηρετούν την ευρύτερη προβολή της χειροτεχνίας της Κύπρου και έχουν τόσο εμπορικούς όσο και πολιτιστικούς σκο-

πούς, αφού στοχεύουν στην αύξηση των πωλήσεων και στη σωστή ενημέρωση του κοινού πάνω στα σύγχρονα κυπριακά χειροτεχνήματα και την παράδοση. Εκτυπώνονται ενημερωτικά φυλλάδια σε διάφορες γλώσσες, παράγονται τανίες μικρού μήκους για την Υπηρεσία, καταχωρίζονται διαφημίσεις σε τουριστικά έντυπα και ενημερωτικά βιβλία για την Κύπρο, προβάλλεται το έργο της Υπηρεσίας σε οριοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς, σε συνέδρια και σεμινάρια, και πραγματοποιούνται ξεναγήσεις επισήμων, συνέδρων και άλλων προσωπικότητων που επισκέπτονται το Κέντρο Χειροτεχνίας στη Λευκωσία. Σημειώνεται ότι το Κέντρο Χειροτεχνίας στη Λευκωσία συμπεριλαμβάνεται στο οργανωμένο πρόγραμμα των πλείστων τουριστικών γραφείων.

- (5) Συμβολή στην ανάπτυξη της υπαίθρου σε θέματα χειροτεχνίας με συμμετοχή της Υπηρεσίας σε αναπτυξιακά προγράμματα.

Στα πλαίσια της ευρύτερης κυβερνητικής πολιτικής για την ανάπτυξη της υπαίθρου, η Υπηρεσία συμμετέχει ενεργά σε αναπτυξιακά προγράμματα της υπαίθρου, με κύριους στόχους τη διατήρηση και προώθηση της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς και τη στήριξη των χειροτεχνών της υπαίθρου. Παραδείγματα τέτοιων προγραμμάτων στα οποία συμμετέχει η Υπηρεσία αποτελούν το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα του Ακάμια και η δημιουργία του Λαογραφικού Μουσείου της Δερύνειας.

- (6) Προώθηση των καλλιτεχνών που ασχολούνται με τη χειροτεχνία μέσω διαγωνισμών και εκθέσεων έργων τέχνης με θέμα τη λαϊκή τέχνη.

Η Υπηρεσία συμμετέχει στη διοργάνωση διαγωνισμών ή/και εκθέσεων και συμβάλλει στην προώθηση και προβολή των χειροτεχνημάτων, με απώτερο στόχο την παροχή κινήτρων για την αισθητική και ποιοτική τους αναβάθμιση. Έτσι, με τις δραστηριότητες αυτές προβάλλει τη λαϊκή τέχνη και τη σύγχρονη χειροτεχνία της Κύπρου σε τοπικό και διεθνές επίπεδο, και συμβάλλει ποικιλοτόπως στην πολιτιστική, τουριστική και κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του τόπου.

Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, οι χειροτέχνες και το ευρύτερο κοινό που συμμετέχουν στις δραστηριότητες της Υπηρεσίας και επωφελούνται από αυτές, αποτελούν έμμεσους δικαιούχους του κοινοποιηθέντος μέτρου.

- (ε) επιλέξιμα κόστη-ένταση: Το επιλέξιμο κόστος είναι η ετήσια καθαρή ζημιά που προκύπτει από τη λειτουργία της Υπηρεσίας·
- (στ) το μέτρο δεν έχει ημερομηνία λήξεως·
- (ζ) προϋπολογισμοί: η πραγματοποιηθείσα δαπάνη για το 2001 ήταν £300.000·
- (η) νομική βάση: Κρατικός Προϋπολογισμός, Αρθρο 02.465, Κεφάλαιο 14.01.3·
- (ι) σώρευση: δεν προβλέπεται σώρευση.

3. Αξιολόγηση της ενίσχυσης που κοινοποιήθηκε:

- (α) Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου, «δημόσια ενίσχυση» σημαίνει την οικονομική ενίσχυση που χρηγείται υπό οποιαδήποτε μορφή, άμεσα ή έμμεσα, από το Δημόσιο ή με πόρους του Δημοσίου και που νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό δια της ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων ακλάδων παραγωγής κατά το μέτρο που επηρεάζει τις συναλλαγές μεταξύ της Δημοκρατίας και των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο Έφορος, αφού έλαβε υπόψη τις πρόνοιες του κοινοποιηθέντος μέτρου, και ειδικότερα τη φύση των δραστηριοτήτων και τη νομική υπόσταση των έμμεσων δικαιούχων, έκωντε ότι για σκοπούς αξιολόγησης θα πρέπει οι έμμεσοι δικαιούχοι να διαχωριστούν σε δύο κατηγορίες:

- (i) Έμμεσοι δικαιούχοι του μέτρου που δε συνιστούν επιχειρήσεις, και
- (ii) έμμεσοι δικαιούχοι του μέτρου που συνιστούν επιχειρήσεις.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου, επιχείρηση σημαίνει φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, ή σύνολο ή ένωση προσώπων, με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, που αναπτύσσει οικονομική δραστηριότητα.

- (β) Το μέρος του κοινοποιηθέντος μέτρου που αφορά έμμεσους δικαιούχους που δε συνιστούν επιχειρήσεις κρίθηκε ότι δε συνιστά δημόσια ενίσχυση διότι δεν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 2 του Νόμου για την ύπαρξη δημόσιας ενίσχυσης.

Το κοινοποιηθέν ατομικό μέτρο στο μέρος του που αφορά την Υπηρεσία και τους έμμεσους δικαιούχους που συνιστούν επιχειρήσεις κρίθηκε ότι συνιστά δημόσια ενίσχυση διότι ικανοποιεί σωρευτικά τις προϋποθέσεις του Νόμου—

- (i) Χρηγείται άμεσα από το Δημόσιο, διότι το κοινοποιηθέν μέτρο χρηγείται από το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, από φορέα δηλαδή του Κράτους. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου, Δημόσιο σημαίνει το Κράτος, τους Δήμους και τις Κοινότητες.
- (ii) συνιστά οικονομικό οφελος, αφού η επιχορήγηση που παρέχεται στην Υπηρεσία, και στους έμμεσους δικαιούχους που συνιστούν επιχειρήσεις σημαίνει οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο δε θα είχαν λάβει υπό τις κανονικές συνθήκες της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας.
- (iii) συνιστά ευνοϊκή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων ή ακλάδων παραγωγής κι αυτό γιατί η επιχορήγηση δεν παρέχεται γενικά σε όλες τις επιχειρήσεις, αλλά περιορίζεται στην Υπηρεσία και τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της χειροτεχνίας. Συνεπώς, το μέτρο είναι επιλεκτικό.
- (iv) τέλος, επειδή το κοινοποιηθέν μέτρο επιτρέπει την επιχορήγηση στην Υπηρεσία και στους έμμεσους δικαιούχους που συνιστούν επιχειρήσεις και επειδή η επιχορήγηση αποτελεί πλεονέκτημα προς

αυτούς, γι' αυτό το μέτρο είναι σε θέση να νοθεύσει τον ανταγωνισμό στην κυπριακή αγορά χειροτεχνημάτων και στις διεθνείς αγορές, και επηρεάζει τη θέση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της χειροτεχνίας και έχουν την έδρα τους στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με αποτέλεσμα τον επηρεασμό των συναλλαγών μεταξύ της Δημοκρατίας και των κρατών μελών.

- (γ) Εφόσον από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το κοινοποιηθέν ατομικό μέτρο συνιστά δημόσια ενίσχυση σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου, εξετάστηκε κατά πόσο αυτή ανήκει στις κατηγορίες ενίσχυσεων που δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του Νόμου σύμφωνα με το άρθρο 6 του Νόμου, για τις οποίες, όμως, απαιτείται κοινοποίηση.

Όσον αφορά τις κατηγορίες ενίσχυσεων που προνοεί το άρθρο 6 του Νόμου, δηλαδή τις δημόσιες ενίσχυσεις προς τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία, και τις δημόσιες ενίσχυσεις προς τις επιχειρήσεις που ανήκουν άμεσα ή έμμεσα κατ' αποκλειστικότητα σε αλλοδαπούς και οι οποίες κτώνται το εισόδημά τους από πηγές εκτός της Δημοκρατίας, κρίθηκε ότι δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση της κοινοποιηθείσας ενίσχυσης.

- (δ) Λαμβανομένων υπόψη των πιο πάνω εξετάστηκε περαιτέρω σε ποια κατηγορία ενίσχυσεων, από τις κατηγορίες που προνοούν τα άρθρα 4, 5 και 5A του Νόμου, εμπίπτει η κοινοποιηθείσα ενίσχυση.

Αρχικά εξετάστηκε κατά πόσο η κοινοποιηθείσα ενίσχυση εμπίπτει στις κατηγορίες των ενίσχυσεων του άρθρου 4 του Νόμου που ο Έφορος υποχρεούται να εγκρίνει. Επειδή η ενίσχυση παρέχεται αποκλειστικά στην Υπηρεσία και τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της χειροτεχνίας, κρίθηκε ότι η ενίσχυση δεν εμπίπτει σε καμιά από τις πέντε κατηγορίες που ορίζει το άρθρο 4.

Στη συνέχεια εξετάστηκε κατά πόσο η δημόσια ενίσχυση εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 5A. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου, ενίσχυση για εξαγωγές σημαίνει δημόσια ενίσχυση που συνδέεται άμεσα με τις εξαγόμενες ποσότητες, τη δημιουργία και λειτουργία δικτύου διανομής ή τις τρέχουσες δαπάνες εξαγωγικής δραστηριότητας. Κατά συνέπεια κρίθηκε ότι η κοινοποιηθείσα ενίσχυση δεν εμπίπτει στο άρθρο 5A του Νόμου.

Ενόψει των πιο πάνω, εξετάστηκε κατά πόσο η κοινοποιηθείσα ενίσχυση εμπίπτει στις πρόνοιες του άρθρου 5 και πιο συγκεκριμένα του 5(1)(γ) του Νόμου, δηλαδή στις ενίσχυσεις που μπορεί να εγκριθούν από τον Έφορο και αφορούν την προώθηση του πολιτισμού και της πολιτιστικής ακληρονομιάς, εφόσον δεν απλούντων τους όρους των συναλλαγών και του ανταγωνισμού σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον.

Ο τομέας της χειροτεχνίας στην Κύπρο αποτελεί ένα βασικό λόγο διατήρησης της παραδοσιακής λαϊκής τέχνης και της Κυπριακής πολιτιστικής ακληρονομιάς. Οι κυπριακές χειροτεχνικές επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται κυρίως από το μικρό μέγεθός τους, την απουσία νέων τεχνολογιών και σχεδιασμού, τη δυσκολία προσβασης των παραγόμενων προϊόντων στην αγορά, ενώ ο μεγαλύτερος αριθμός χειροτεχνών δραστηριοποιεί-

ται στις ορεινές, αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές όπου η επιχείρησή τους, εκτός της γεωργίας, είναι η κύρια, εάν όχι και η μόνη, πηγή απασχόλησης. Κατά συνέπεια, ο τομέας της χειροτεχνίας συνεχώς συρρικνώνεται και παρατηρείται σημαντική μείωση παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων μοναδικού χαρακτήρα που αναδεικνύουν τον πολιτισμό και την πολιτιστική αληθονομιά της Κύπρου.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, συστάθηκε και λειτουργεί η Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας, η οποία έχει τους ακόλουθους σκοπούς:

- (α) Προώθηση, βελτίωση και ενθάρρυνση της παραγωγής και εμπορίας ειδών οικοτεχνίας/χειροτεχνίας·
- (β) παροχή τεχνικών συμβουλών σε χειροτέχνες για βελτίωση της ποιότητας, των μεθόδων παραγωγής και του σχεδιασμού των κυπριακών χειροτεχνημάτων, με στόχο τη γενικότερη ανάπτυξη της πολιτιστικής μας αληθονομιάς·
- (γ) παροχή βοήθειας στη δημιουργία περιφερειακών μόνσειων λαϊκής τέχνης·
- (δ) περιορισμένη παραγωγή και διάθεση επιλεγμένων αντικειμένων που δημιουργούνται με βάση την κυπριακή παράδοση·
- (ε) αγορά επιλεγμένων χειροτεχνημάτων από οικοτέχνες/χειροτέχνες και διάθεσή τους στα καταστήματα της Υπηρεσίας· και
- (στ) προβολή της λαϊκής τέχνης και της σύγχρονης χειροτεχνίας της Κύπρου, τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Οι κύριες δραστηριότητες της Υπηρεσίας, όπως αναφέρονται στο μέρος 2 της παρούσας απόφασης, είναι οι εξής:

- (1) Έρευνες, μελέτες, αποτύπωση και τεκμηρίωση θεμάτων που αφορούν την παραδοσιακή οικοτεχνία/χειροτεχνία·
- (2) προσφορά υπηρεσιών προς τους οικοτέχνες/χειροτέχνες, όπως τεχνική βοήθεια, καθοδήγηση και επιμόρφωση·
- (3) προώθηση, βελτίωση και ενθάρρυνση της παραγωγής και εμπορίας χειροτεχνημάτων, πωλήσεις καθώς επίσης και δημιουργία νέων δειγμάτων και αύξηση της ανταγωνιστικότητας·
- (4) οργάνωση και συμμετοχή σε εκθέσεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις στην Κύπρο και το εξωτερικό, προβολή και δημοσιότητα·
- (5) συμβολή στην ανάπτυξη της υπαίθρου σε θέματα χειροτεχνίας με συμμετοχή της Υπηρεσίας σε αναπτυξιακά προγράμματα· και
- (6) προώθηση των καλλιτεχνών που ασχολούνται με τη χειροτεχνία μέσω διαγωνισμών και εκθέσεων έργων τέχνης με θέμα τη λαϊκή τέχνη.

Επιπλέον, μετά από σχετική ανάθεση από την Αριθμ. Δια Αρχή, η Κυπριακή Τράπεζα Αναπτύξεως σε συνεργασία με τον Ιταλικό οίκο συμβιούλων CAST έχουν ετοιμάσει Σχέδιο Δράσης το οποίο αποσκοπεί στο να καταστήσει την Υπηρεσία αποτελεσματικότερη στην υποστήριξη των χειροτεχνών στην Κύπρο, ειδικότερα στην κατασκευή, προώθηση και εμπορία των κατάλληλων χειροτεχνημάτων.

Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, οποιαδήποτε παραγωγική ή εμπορική δραστηριότητα που ασκεί η Υπηρεσία δεν αποτελεί αυτοσκοπό της αλλά είναι πρακτικό μέτρο με πολιτιστικό προσανατολισμό που συμ-

βάλλει δυναμικά στη γενικότερη ανάπτυξη του τομέα της χειροτεχνίας και ιδιαίτερα στη διατήρηση ενός υψηλού ποιοτικού και αισθητικού επιπέδου στα χειροτεχνημάτων ως σύνολο. Ειδικότερα, η εμπορία των χειροτεχνημάτων μέσω των καταστημάτων της Υπηρεσίας σε ολόκληρη την Κύπρο έχει ως αποτέλεσμα την προβολή και διάθεση μέρους της παραγωγής των Κυπρίων χειροτεχνών στο ευρύ κοινό. Επιπλέον, η διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τα οποία είναι ανοικτά σε όλους τους ενδιαφερομένους και παρέχουν βασική εκπαίδευση, καθώς επίσης και η επιτόπια ατομική εκπαίδευση αυτοεργοδοτούμενων χειροτεχνών, αποσκοπούν στην επιμόρφωση του ευρύτερου κοινού σε διάφορους τομείς της χειροτεχνίας και στην ορθότερη αξιοποίηση των χειροτεχνών, ιδιαίτερα στη βελτίωση των τεχνικών τους γνώσεων όσον αφορά την ποιότητα των προϊόντων τους, και προωθούν την ανάπτυξη του γενικότερου τομέα της χειροτεχνίας.

Κατά συνέπεια, από τους σκοπούς, τις δραστηριότητες και τον τρόπο λειτουργίας της Υπηρεσίας προκύπτει ότι ο βασικός στόχος της είναι η εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής σε ό,τι αφορά τη διατήρηση, συντήρηση, αναβίωση και ανάπτυξη της παραδοσιακής λαϊκής τέχνης και η αποστολή της είναι η προώθηση του πολιτισμού και της πολιτιστικής αληθονομιάς της Κύπρου.

Ως εκ τούτου, κρίθηκε ότι οι ενισχύσεις που παρέχονται στην Υπηρεσία ανήκουν στην κατηγορία που ο Έφερος δύναται να εγκρίνει δυνάμει του άρθρου 5(1)(γ). Βασικές όμως προϋποθέσεις για να εγκριθούν από τον Έφερο ενισχύσεις δυνάμει του άρθρου 5 είναι οι ενισχύσεις αυτές να είναι κατάλληλες και απαραίτητες για την επίτευξη των σκοπών του άρθρου 5. Στη συγκεκριμένη περίπτωση εξετάστηκε κατά πόσο η κρατική επιχορήγηση προς την Υπηρεσία και τους έμμεσους δικαιουόχους που συνιστούν επιχειρήσεις, βρίσκεται μέσα στα όρια του τι είναι κατάλληλο και αναγκαίο για την εκπλήρωση της πολιτιστικής αποστολής της, έτοις ώστε να επιτυχάνεται ο στόχος του άρθρου 5(1)(γ) χωρίς να αλλοιώνονται οι όροι των συναλλαγών και του ανταγωνισμού σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον.

Η ετήσια καθαρή ζημιά που προκύπτει από τη λειτουργία της Υπηρεσίας καλύπτεται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Σε περίπτωση που η προϋπολογισθείσα κρατική χρηματοδότηση υπερβεί το έλλειμμα τότε το πλεόνασμα επιστρέφεται στο Πάγιο Ταμείο του Κράτους. Ως εκ τούτου, η εν λόγω δημόσια ενίσχυση με τη μιρρή κρατικής επιχορήγησης καθίσταται απόλυτα αναγκαία για την επιτέλεση της αποστολής της Υπηρεσίας, εφόσον καλύπτει την ετήσια καθαρή ζημιά της. Είναι, επίσης, ενίσχυση ανάλογη με το κόστος αυτής της αποστολής, εφόσον το ύψος της καλύπτει απλώς τις δαπάνες, χωρίς όμως να τις υπερβαίνει. Όπως άλλωστε αναφέρθηκε ανωτέρω, προβλέπεται επιστροφή του ποσού εκείνου που δε χρησιμοποιείται για το σκοπό της κρατικής επιχορήγησης. Συνεπώς, ικανοποιούνται οι προϋποθέσεις της αναγκαιότητας και αναλογικότητας της κοινοποιηθείσας ενίσχυσης σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο, που στην προκειμένη περίπτωση αποτελεί η προώθηση του πολιτισμού και η διατήρηση της πολιτιστικής αληθονομιάς.

Όσον αφορά το στοιχείο της αλλοίωσης των όρων των συναλλαγών και του ανταγωνισμού σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον, σημειώνεται ότι, λόγω της φύσης του προϊόντος, τα κυπριακά παραδοσιακά χειροτεχνημάτων παράγονται και πωλούνται σχεδόν αποκλειστικά στην Κύπρο, όπου άλλωστε υπάρχει η

ζήτηση κυρίως από τουρίστες. Οι εξαγωγές των χειροτεχνημάτων είναι περιορισμένες, ενώ τα εισαγόμενα χειροτεχνήματα είναι διαφροδοποιημένα προϊόντα και θεωρούνται μερικώς υποκατάστατα των κυπριακών, αφού η ζήτηση των κυπριακών παραδοσιακών χειροτεχνημάτων βασίζεται κυρίως στην προέλευσή τους και όχι στη χρήση τους. Κατά συνέπεια, υπάρχει περιορισμένος ανταγωνισμός και συναλλαγές με επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της χειροτεχνίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθώς και το ύψος της ενίσχυσης τόσο προς την Υπηρεσία όσο και προς τους έμμεσους δικαιούχους που συνιστούν επιχειρήσεις εξάγεται το συμπέρασμα ότι δεν υφίσταται αλλοίωση των όρων των συναλλαγών και του ανταγωνισμού σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον. Επομένως, η ενίσχυση ανήκει στις κατηγορίες των ενισχύσεων που ο Έφορος δύναται να εγκρίνει δυνάμει του άρθρου 5(1)(γ).

Τέλος, ο Έφορος αποφασίζει έγκριση της ενίσχυσης υπό τον όρο ότι, δεδομένου ότι το κοινοποιηθέν μέτρο θα συνεχίσει να εφαρμόζεται και μετά την προσχώρηση της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν εγκρίνει μέτρα ακαθόριστης χρονικής διάρκειας, η διάρκεια εφαρμογής του μέτρου θα πρέπει να περιοριστεί σε τέσσερα έτη, δηλαδή τούτο να λήξει στις 31.12.2006. Μετά τη λήξη του μέτρου επιβάλλεται να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα της εφαρμογής του από την Αρμόδια Αρχή, η οποία, εφόσον επιθυμεί την παρατασή του, θα πρέπει να το κοινοποιήσει εκ νέου για να επαναξιολογηθεί το συμβιβάσιμό του με τους ισχύοντες τότε κανόνες των δημόσιων ενισχύσεων.

Σε περίπτωση που η Αρμόδια Αρχή δεν προβεί στην παρατάνω τροποποίηση μέχρι τις 30.4.2003 αυτό θα πρέπει να καταργηθεί.

4. Απόφαση:

Για τους λόγους αυτούς—

Ο ΕΦΟΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΤΑ ΕΞΗΣ:

A. Το κοινοποιηθέν ατομικό μέτρο με τίτλο «Ανάπτυξη της Κυπριακής οικοτεχνίας/χειροτεχνίας» κρίθηκε ότι συνιστά δημόσια ενίσχυση, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου. Η ενίσχυση ανήκει στην κατηγορία των ενισχύσεων που ο Έφορος δύναται να εγκρίνει δυνάμει του άρθρου 5(1)(γ) του Νόμου.

Ο Έφορος αποφασίζει έγκριση της ενίσχυσης υπό τον όρο ότι, δεδομένου ότι το κοινοποιηθέν μέτρο θα συνεχίσει να εφαρμόζεται και μετά την προσχώρηση της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν εγκρίνει μέτρα ακαθόριστης χρονικής διάρκειας, η διάρκεια εφαρμογής του μέτρου θα πρέπει να περιοριστεί σε τέσσερα έτη, δηλαδή τούτο να λήξει στις 31.12.2006. Μετά τη λήξη του μέτρου επιβάλλεται να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα της εφαρμογής του από την Αρμόδια Αρχή, η οποία, εφόσον επιθυμεί την παρατασή του, θα πρέπει να το κοινοποιήσει εκ νέου για να επαναξιολογηθεί το συμβιβάσιμό του με τους ισχύοντες τότε κανόνες των δημόσιων ενισχύσεων.

Σύμφωνα με το άρθρο 21 του Νόμου, το υφιστάμενο μέτρο μπορεί να συνεχισθεί με την παρούσα μορφή το αργότερο μέχρι τις 30.4.2003 οπότε και θα πρέπει είτε να τροποποιηθεί ως ανωτέρω είτε να καταργηθεί.

B. Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.

Λευκωσία, 27 Μαρτίου 2003.

ΧΡ. ΑΝΔΡΕΟΥ,

Έφορος Δημοσίων Ενισχύσεων.

Ε.Δ.Ε. 25.06.002.200 (166.1.3.27.1.2.7)